

Rok akademicki: 2019/2020

ID zajęć: 509489

ETAP: Semestr letni

Informacje ogólne:

Prowadzący: dr Ewa Sokołowska

Organizator: Wydział Nauk Społecznych
Instytut Psychologii

Liczba godzin tygodni / semestr: 2 / 30

Jezyk wykładowy: Język polski

Kierunek studiów: Psychologia (stacjonarne jednolite magisterskie)

Lokalizacja w planach rocznych: Rok II - Semestr 4

Punkty ECTS: 3

Forma zaliczenia: Egzamin

Cele przedmiotu:

C1 – przekazanie wiedzy na temat podstaw teoretycznych i metodologicznych związanych z pomiarem inteligencji.

C2 - nabycie wiedzy na temat narzędzi – testów inteligencji i innych metod oceny poziomu umysłowego i powiązanych funkcji, ich struktury, wartości diagnostycznej i prognostycznej, możliwości interpretacji i ograniczeń.

C3 – uwrażliwienie na problemy natury etycznej związane z badaniem testami inteligencji, wymogami badań testowych, kwestie związane z przekazywaniem informacji uzyskanych w procesie diagnostycznym.

Wymagania wstępne:

W1- zaliczenie przewidywanych w kursie przedmiotów, w tym z psychologii rozwojowej

W2- zainteresowanie problematyką diagnozy psychologicznej, motywacja do poszerzenia wiedzy i kompetencji w zakresie tej dyscypliny.

Efekty kształcenia dla przedmiotu:

WIEDZA

W_01; W_07; W_08; W_14 - Student/ka posiada wiedzę na temat złożonej natury inteligencji, zna istotę zasadniczych debat, które miały miejsce w historii badań nad inteligencją, zna historię rozwoju testów inteligencji oraz jej związek z aktualną praktyką jej pomiaru;

W_04; W_08; W_09; W_14 - Student/ka dysponuje wiedzą na temat różnych podejść w zakresie rozumienia i pomiaru inteligencji, na temat diagnozy, jej funkcji i koniecznych elementów oraz profesjonalnych kompetencji diagnostycznych; posiada też wiedzę na temat sposobu posługiwania się testem, obliczania wyników i ich interpretacji.

UMIĘJĘTNOŚCI

U_08 - Student/ka ma posiada umiejętności potrzebne w zakresie stosowania testów grupowych inteligencji;

U_11 - Student/ka stosuje się do zasad i norm etycznych w procesie diagnostycznym.

KOMPETENCJE SPOŁECZNE (POSTAWY)

K_02; K_06; K_10 - Student/ka zna i stosuje się do zasad etycznych w opracowaniu raportu z badań oraz przekazywaniu uzyskanych informacji zainteresowanym podmiotem, ma świadomość społecznych konsekwencji pomiaru i orzekania o inteligencji człowieka;

K_07 - Student/ka potrafi zaplanować i przeprowadzić postępowanie diagnostyczne pozwalające ocenić poziom inteligencji ogólnej dzieci, młodzieży i dorosłych.

Metody dydaktyczne:

Wykład klasyczny; konwersatoryjny.

Kryteria oceny i sposoby weryfikacji zakładanych efektów kształcenia:

Ocena niedostateczna

- Student/ka nie uzyskał/a 50% z testowego egzaminu pisemnego (jednokrotnego wyboru)

(W) – Student/ka nie posiada wiedzy z zakresu diagnostyki inteligencji, podstaw teoretycznych i metodologicznych związanych z badaniem inteligencji jak też nie dysponuje wiedzą na temat prezentowanych testów.

(U) – Student/ka nie posiada umiejętności niezbędnych do przeprowadzenia procesu diagnostycznego odpowiednio dobranym zestawem testów, nie potrafi posługiwać się prezentowanymi narzędziami oceny poziomu umysłowego.

(K) - Student(ka) nie operuje w sposób krytyczny wiedzą z diagnostyki inteligencji, nie potrafi zastosować wiedzy w konkretnym przypadku, jak też zaplanować i przeprowadzić postępowania diagnostycznego zgodnie z zasadami etyki zawodowej psychologa.

Ocena dostateczna

Opis zajęć: Diagnostyka inteligencji (wykład)

- Student/ka uzyskał/a 60% z testowego egzaminu pisemnego (jednokrotnego wyboru)
- (W) – Student/ka posiada elementarną wiedzę z zakresu diagnostyki inteligencji, podstaw teoretycznych i metodologicznych związanych z badaniem inteligencji prezentowanych testów.
- (U) – Student/ka posiada niektóre umiejętności niezbędne do przeprowadzenia procesu diagnostycznego odpowiednio dobranym zestawem testów, potrafi posługiwać się niektórymi narzędziami oceny poziomu umysłowego.
- (K) – Student/ka w sposób mało krytyczny posługuje się wiedzą z zakresu diagnostyki inteligencji, posiada elementarne kompetencje w celu zaplanowania i przeprowadzenia postępowania diagnostycznego, ma elementarną wrażliwość i świadomość zasad etyki zawodowej psychologa.

Ocena dobra

- Student/ka uzyskał/a 80% z testowego egzaminu pisemnego (jednokrotnego wyboru)
- (W) – Student/ka posiada dość dużą zasób wiedzy w zakresie diagnostyki inteligencji, podstaw teoretycznych i metodologicznych związanych z badaniem inteligencji za pomocą prezentowanych testów.
- (U) – Student/ka posiada spore umiejętności niezbędne do przeprowadzenia procesu diagnostycznego, potrafi dokonać doboru właściwych metod badania, potrafi dobrze posługiwać się narzędziami oceny poziomu umysłowego.
- (K) – Student/ka potrafi zaplanować postępowanie diagnostyczne, umie zastosować posiadaną wiedzę w praktyce, posiada wystarczające kompetencje do przeprowadzenia postępowania diagnostycznego, ma znaczną wrażliwość i świadomość norm i zasad etyki zawodowej psychologa.

Ocena bardzo dobra

- Student/ka uzyskał/a 95% z testowego egzaminu pisemnego (jednokrotnego wyboru)
- (W) – Student/ka posiada szeroką wiedzę z zakresu diagnostyki inteligencji, podstaw teoretycznych i metodologicznych związanych z badaniem inteligencji i innych funkcji, jak też dysponuje wiedzą na temat prezentowanych testów, ich podstaw teoretycznych, budowy, sposobu badania, oceny i interpretacji wyników.
- (U) – Student/ka posiada umiejętności niezbędne do przeprowadzenia procesu diagnostycznego odpowiednio dobranym zestawem testów, potrafi właściwie posługiwać się prezentowanymi narzędziami oceny poziomu umysłowego.
- (K) – Student/ka w sposób krytyczny operuje wiedzą z diagnostyki inteligencji, potrafi zastosować tę wiedzę w konkretnym przypadku, jak też zaplanować i przeprowadzić postępowania diagnostyczne zgodnie z wymogami i zasadami etyki zawodowej psychologa

Treści programowe przedmiotu:

1. Wytyczne dotyczące stosowania testów psychologicznych. Standardy etyczne w procesie badania inteligencji. Definicje testu psychologicznego. Wymogi psychometryczne stawiane testom psychologicznym (obiektywność, standaryzacja, normalizacja, rzetelność, trafność). Szczegółowe omówienie kryteriów doboru testu psychologicznego (obiektywność, standaryzacja, normalizacja, rzetelność, trafność). Adaptacja kulturowa testu. Kryteria doboru testu. Rodzaje testów psychologicznych. Kompetencje diagnostyczne. Kategorie testów opracowane przez Komisję ds. Testów przy PTP
2. Potoczne versus naukowe rozumienie inteligencji. Rozwój rozumienia inteligencji – perspektywa historyczna. Definicje inteligencji. Czynniki teorii inteligencji – modele czynników hierarchicznych (Dwuczynnikowa teoria zdolności Ch. Spearmana; Hierarchiczna struktura inteligencji wg Ph. Vernona; Triadowa teoria struktury zdolności R. Cattella i J. Horna; Trójwarstwowa struktura inteligencji wg J. Carrola).
3. Czynniki teorii inteligencji – modele czynników równorzędnych (Teoria podstawowych zdolności umysłowych L. Thurstone'a; Model struktury intelektu wg J. Guilforda; Teoria wielu różnych inteligencji H. Gardnera). Ku integracji czynnikowych teorii inteligencji – propozycja Kevina McGrew
4. Poznawcze teorie inteligencji (Triarchiczna teoria inteligencji R. Sternberga; Formalna teoria inteligencji E. Nęcki; Werbalno-percepcyjno-rotacyjny model inteligencji Johnson i Boucharda). Inne teorie inteligencji (biologiczne teorie inteligencji; inteligencja społeczna, emocjonalna, praktyczna, wieloraka)
5. Pomiar inteligencji – rozumienie ilorazu inteligencji. Diagnoza niepełnosprawności intelektualnej (upośledzenia umysłowego) i dojrzałości społecznej (przystosowania społecznego) – definicje, kryteria, typy.
6. Skale do badania przystosowania społecznego (dojrzałości społecznej) – rodzaje, podstawy teoretyczne, opis narzędzi, możliwości diagnostyczne, właściwości psychometryczne
7. Rodzaje testów inteligencji – perspektywa historyczna. Kryteria podziału skal inteligencji.
8. Specyfika pomiaru inteligencji dzieci. Dziecięca Skala Rozwojowa (DSR) – podstawy teoretyczne, opis, struktura, próba normalizacyjna; wyniki w DSR a zmienne demograficzne; właściwości psychometryczne skali; procedura badania; ocena i interpretacja wyników
9. Skala Inteligencji Stanford-Binet 5 (SB5).
10. Skale Wechslerowskie – rys historyczny. Skala Inteligencji D. Wechslera dla Dzieci (WISC-R) – podstawy teoretyczne, opis, struktura (podskale), właściwości psychometryczne skali; procedura badania; ocena i interpretacja wyników. WISC-V – kategorie testu WISC-V; Iloraz Inteligencji w Skali Pełnej – FSIQ, Polska adaptacja, szerokie zastosowanie. Skala Inteligencji D. Wechslera dla Dorosłych (WAIS-R-PL) – podstawy teoretyczne, opis, struktura (podskale), właściwości psychometryczne skali; procedura badania; ocena i interpretacja wyników
11. Testy grupowe inteligencji i ocena ich przydatności do diagnozy sfery kognitywnej (Testy Matryc Ravena – podstawy teoretyczne, rodzaje, opis, właściwości psychometryczne narzędzia; procedura badania; ocena i interpretacja wyników; Baterie Testów APIS - podstawy teoretyczne, rodzaje, opis, właściwości psychometryczne narzędzia; procedura badania; ocena i interpretacja wyników)
12. Specyfika procesu diagnozowania sfery kognitywnej dzieci niepełnosprawnych – skale niewerbalne do badania dzieci /osób niepełnosprawnych (Skala Dojrzałości Umysłowej Columbia; Skala Inteligencji Leitera; Test Rysunku Postaci Ludzkiej Goodenough-Harris, Bezsłowny Test Inteligencji Snijders-Oomen SON) - podstawy teoretyczne, opis, właściwości psychometryczne narzędzi; procedura badania; ocena i interpretacja wyników
13. Nowe metody pomiaru inteligencji: Neutralny Kulturowo Test Inteligencji Cattella CFT 1-R, CFT 3, CFT 20-R, Skale Inteligencji i Rozwoju IDS, IDS-

Test Diagnozy Możliwości Intelaktualnych DMI-2; Test Inteligencji Omnibus.

14. Czynniki modyfikujące pomiar inteligencji. Fizjologiczne podstawy inteligencji. Dziedziczność inteligencji. Rola wychowania w kształtowaniu inteligencji. Funkcjonalne znaczenie inteligencji

15. Kontrowersje i konsekwencje społeczne dotyczące testów inteligencji. Znaczenie inteligencji w różnych obszarach psychospołecznego funkcjonowania osoby.

Literatura:

Literatura podstawowa:

Brzeziński, J., Gaul, M., Hornowska, E., Jaworowska, A., Machowski, A., Zakrzewska, M. (2004). Skala Inteligencji D. Wechslera dla Dorosłych. Podręcznik. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.

Ciechanowicz, A. (1990). Skala dojrzałości umysłowej Columbia. Podręcznik. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.

Deary, I. J. (2012). Inteligencja. Sopot: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Fronczyk, K. (red.) (2009). Psychometria – podstawowe zagadnienia. Warszawa: Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania Kwestionariusze osobowości i temperamentu.

Hornowska, E. (2004). Skala Inteligencji dla dorosłych Davida Wechslera WAIS-R oraz WAIS-III. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Jaworowska, A. (1997). Międzynarodowa wykonaniowa Skala Leitera P-93. Normy tymczasowe dla dzieci głuchych w wieku 3 do 5 lat.

Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.

Jaworowska, A., Matczak, A., Fecenec, D. (2012). IDS – Skale Inteligencji i Rozwoju dla Dzieci w wieku 5–10 lat. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.

Jaworowska A., Matczak A., Szustrowa T. (2009). Międzynarodowa Wykonaniowa Skala Leitera P-93. Polska standaryzacja 1993: populacja ogólna 3–15 lat, dzieci głuche 3–14 lat. Podręcznik. II wydanie. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.

Jaworowska, A., Szustrowa, T. (2011). Test Matrycy Ravena w wersji Kolorowej TMK. Formy: Klasyczna i Równoległa. Podręcznik. Wydanie 3 niezmiennione. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych.

Koć-Januchta, M. (2013). Neutralny Kulturowo Test Inteligencji Cattella – Wersja 1 CFT 1-R. Podręcznik. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.

Krasowicz-Kupis, G., Wiejak, K. (2008). Skala inteligencji Wechslera dla dzieci (WISC-R) w praktyce psychologicznej. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Matczak, A. (1994). Diagnoza intelektu. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.

Matczak, A., Jaworowska, A., Ciechanowicz, A., Fecenec, D., Stańczak, J., Zalewska, E. (2007). DSR. Dziecięca Skala Rozwojowa. Skala wykonaniowa. Skala obserwacyjna. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.

Matczak, A., Jaworowska, A., Ciechanowicz, A., Stańczak, J., Zalewska, E. (2005). Bateria testów APIS-P (R). Podręcznik. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.

Matczak, A., Jaworowska, A., Wójtowicz-Dacka, M., Piotrowska, A., Kosmowska, B. (2009). DSR. Dziecięca Skala Rozwojowa. Skala wykonaniowa. Aneks. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.

Matczak, A., Piotrowska, A., Ciarkowska, W. (2008). Skala Inteligencji Wechslera dla Dzieci – wersja zmodyfikowana. Podręcznik. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.

Radtke, B. M., Sajewicz-Radtke, U. (2017). Skala Inteligencji Stanford Binet 5 w praktyce diagnostycznej. Materiały szkoleniowe. Gdańsk: Pracownia Testów Psychologicznych i Pedagogicznych.

Raven, J., Raven J. C., Court, J. H. (2000). Podręcznik do Testu Matrycy Ravena oraz Skal Słownikowych, 3 Wersja Standard (TMS). Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.

Roid, G. H., Sajewicz-Radtke, U., Radtke, B. M., Lipowska, M. (2017) Skale Inteligencji Stanford-Binet, Edycja Piąta. Podręcznik Diagnosty. Gdańsk: Pracownia Testów Psychologicznych i Pedagogicznych.

Strelau, J. (1997). Inteligencja człowieka. Warszawa: Wydawnictwo Żak

Wiejak, K., Krasowicz-Kupis, G. (red.) (2011). Kliniczne zastosowania skal inteligencji D. Wechslera. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Literatura uzupełniająca:

APA (2010). Ethical Principles of Psychologist and Code of Conduct [Dostęp z: www.apa.org/ethics/code/index.aspx]

Brzeziński, J., Hornowska, E. (red.) (1998). Skala inteligencji Wechslera WAIS-R. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Brzeziński, J., Hornowska, E. (1993). Skala Inteligencji Wechslera dla Dorosłych Wersja zrewidowana. WAIS-R (PL). Podręcznik. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.

Filipiak, M., Paluchowski, Wł. J., Zalewski, B., Tarnowska, M. (red.) (2015). Diagnoza psychologiczna: kompetencje i standardy. Wybrane zagadnienia. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.

Flynn, J.R. (2012). O inteligencji inaczej. Czy jesteśmy mądrzejsi od naszych przodków. Sopot: Smak słowa.

Gardner, H., Kornhaber, M.L., Wake, W.K. (2001). Inteligencja: wielorakie perspektywy. Warszawa: WSiP.

Hornowska, E. (2018). Testy psychologiczne. Teoria i praktyka. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Krasowicz-Kupis, G., Wiejak, K., Gruszczyńska, K. (2015). Katalog metod diagnozy rozwoju poznawczego dziecka na etapie edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej. Tom 1. Narzędzia dostępne w poradniach psychologiczno-pedagogicznych i szkołach. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.

Matczak, A., Jaworowska, A., Szustrowa, T., Ciechanowicz, A. (1995). Bateria testów APIS-Z. Podręcznik. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP

Nęcka, E. (2003). Inteligencja: geneza, struktura, funkcje. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Nisbett, R.E. (2010) Inteligencja. Sposoby oddziaływania na IQ. Sopot: Smak słowa.

Stemplewska-Żakowicz K. (2009). Diagnoza psychologiczna. Diagnozowanie jako kompetencja profesjonalna. Gdańsk: GWP.

Opis zajęć: Diagnostyka inteligencji (wykład)